

LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. PAUS LEO X

De levenslijn is een interessante werkvorm, een werkvorm die verder gaat dan alleen maar het (re)produceren van een tijdbalk. Ook al bestaat de levenslijn ook uit historische gebeurtenissen en een tijdbalk, toch wordt in deze opdracht de tijdbalk levend omdat leerlingen zich moeten inleven in een of meerdere historische personages. Vervolgens geven de leerlingen per gebeurtenis aan wat de personages van die gebeurtenis vinden. Dit doen ze door op een tijdbalk in de vorm van een assenstelsel (de levenslijn) een waardering (van plus vijf tot min vijf) bij die gebeurtenis te plaatsen.

De levenslijn laat leerlingen:

- betekenis geven aan historische gebeurtenissen
- verbanden en samenhangen ontdekken
- de dimensie 'tijd' ervaren
- de rode draad uit een historische periode halen
- gebeurtenissen vanuit verschillende gezichtspunten interpreteren
- standpunten beargumenteren
- meningen en argumenten van anderen wegen

Onderwerp	De reformatie, Maarten Luther en het protestantisme
Activiteit	Leerlingen verplaatsen zich in het leven van Maarten Luther en paus Leo X. Van hun bevindingen tekenen ze een grafiek.
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: onderbouw havo/vwo In de klas is de reformatie inmiddels behandeld.
Instrueren	Wat: vandaag gaan we nog een keer naar de reformatie en Maarten Luther kijken Hoe: we kijken hoe Luther en paus Leo X reageerden op specifieke gebeurtenissen tussen 380 en 1545. Waarom: met deze werkvorm leer je de belangrijkste jaartallen. Tevens leer je begrijpen waarom mensen in die tijd op een bepaalde manier gereageerd hebben
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen de grafiek maken
Nabespreken	Wat: wat zijn de opvallende jaartallen en gebeurtenissen? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. PAUS LEO X

In de middeleeuwen speelde het katholieke geloof een belangrijke rol voor bijna alle mensen in West-Europa. Het leven op aarde werd gezien als een voorbereiding op het leven na de dood. Om die reden leefden mensen in de middeleeuwen dan ook in enorme somberheid. Het genieten kwam pas in de hemel. Monniken speelden een belangrijke rol in de christelijke wereld. Zij leefden in kloosters en volgden daar vaak een strenge leer. Ook waren zij verantwoordelijk voor armenzorg, onderwijs en het overschrijven van de bijbel. Eén van die monniken was Maarten Luther. Luther botste uiteindelijk met de katholieke kerk, maar wanneer gebeurde dat eigenlijk precies?

In deze werkvorm komen verschillende gebeurtenissen naar voren. Lang niet bij alle gebeurtenissen waren Luther en paus Leo X aanwezig. Ga er echter vanuit dat beide mannen samen naar deze gebeurtenissen keken en probeer aan de hand van hun ideeën over elkaar deze werkvorm uit te voeren. Wat moet je precies doen?

- Op de volgende pagina staan een aantal jaartallen en bijbehorende gebeurtenissen. Lees ze eerst allemaal door;
- Vraag jezelf af hoe de hoofdpersonen, een Maarten Luther en paus Leo X, op elke gebeurtenis gereageerd zouden hebben. Heel erg blij is +5, neutraal is 0 en niet blij is -5, maar alles er tussenin is ook mogelijk;
- Zet een punt of een kruisje in de grafiek. Neem voor Luther de kleur **rood** en voor paus Leo X **blauw**.
- Als je alle jaartallen hebt gehad, verbind je de punten met elkaar. Zo krijg je een rode levensgrafiek van Maarten Luther en een blauwe levensgrafiek van paus Leo X.

De gebeurtenissen

380	nadat keizer Constantijn eerder die eeuw besloot christenen niet langer te vervolgen, besloot de Romeinse keizer Theodosius van het christendom een staatsgodsdienst te maken. Iedereen moest nu in het christendom geloven.
540	Benedictus van Nursia stichtte het klooster Monte Cassino en schreef voor alle monniken een kloosterregel. Deze regel is voor veel monniken de leidraad geworden voor het geloof.
590	paus Gregorius de Grote geeft missionarissen, zoals Bonifatius en Willibrord, de opdracht om het noordwesten van Europa te bekeren tot het christelijke geloof.
711	Nadat de moslims, deels onder leiding van Mohammed, erin waren geslaagd het Arabisch schiereiland en grote delen van Noord-Afrika te veroveren, lukte ze het in dit jaar ook Spanje islamitisch te maken.
955	paus Johannes XII kan gezien worden als het beste voorbeeld van de pauselijke macht in de tiende eeuw. Binnen tachtig jaar volgen maar liefst 24 pausen elkaar op. Paus Johannes XII leefde niet volgens de kerkelijke leer, maar was vooral op geld belust. Het verkopen van bisschopsposities en priesters die toch trouwden, ook al mocht dat niet, werden steeds normaler.
1054	christenen en hoge bisschoppen in Oost-Europa vonden dat de paus in Rome vaak veel te ver ging in zijn aanspraken op de macht. Zij besluiten dan ook om zich los te maken van

- het christendom. Zo ontstaat er een katholiek christendom in het westen, met aan het hoofd de paus, en een orthodox christendom in het oosten.
- 1076 paus Gregorius VII was klaar met de bemoeienis van keizers. Hij was van mening dat de paus en de keizer los van elkaar moesten heersen. In dit jaar schreef hij zijn gedachten op en beweerde hij dat hij het recht had keizers af te mogen zetten.
- 1096 paus Urbanus II had berichten gekregen dat christelijke pelgrims die de heilige stad Jeruzalem wilden bezoeken, werden lastiggevallen door boze moslims. De paus roept op tot een kruistocht: de heilige stad heroveren op de moslims.
- 1139 om je volledig te kunnen richten op het christelijke geloof werd besloten dat alle bisschoppen, monniken en nonnen vanaf dit jaar nooit mochten trouwen of gemeenschap mochten hebben. Als ze toch kinderen kregen, waren die kinderen onwettig.
- 1376 na een korte tijd te hebben gewoond in Frankrijk, keert de paus in dit jaar terug naar Rome. De pausen hierna kwamen daardoor alleen nog maar uit rijke Italiaanse families, zoals de Medici familie. Corruptie, vriendjespolitiek en streven naar meer macht zijn kenmerkend voor deze periode.
- 1402 hoogleraar Johannes Hus maakte in zijn preken duidelijk dat hij kritiek had op de macht van de paus, het bestaan van corruptie in de katholieke kerk en de handel in aflaten.
- 1415 de kritiek van Johannes Hus werd zowel de paus als de Duitse keizer teveel. Hierop werd Hus in dit jaar veroordeeld tot de brandstapel.
- 1510 Maarten Luther brengt als Duitse monnik voor het eerst een bezoek aan Rome om paus Julius II te ontmoeten. De paus had echter geen tijd voor hem. Luther wilde het met de paus hebben over de aflaathandel die de bouw van de Sint-Pieter moest betalen.
- 1511 Desiderius Erasmus schrijft het boek Lof der Zotheid. In dit boek worden allerlei menselijke dwaasheden benoemd, ook van de paus en bisschoppen. Erasmus durfde niet teveel kritiek te uiten, met het oog op wat in het verleden is gebeurd met onder andere Johannes Hus.
- 1516 Volgens Erasmus zaten er veel fouten in de katholieke bijbel, de Vulgaat. Erasmus gebruikte daarom de oude brontekst om een nieuwe vertaling te schrijven van de bijbel.
- 1517 als reactie op de komst van de aflaatverkoper Johan Tetzl naar het plaatsje Wittenberg, waar Luther woonde, plaatste Luther zijn 95 punten van kritiek op de kerkdeur.
- 1521 paus Leo X besluit Maarten Luther te excommuniceren (uit de kerk te zetten). De Duitse keizer Karel V wilde echter nog een laatste poging wagen om dit te voorkomen. In dit jaar nodigde hij Luther uit in het plaatsje Worms. Daar vroeg hij Luther zijn woorden over de kerk en de paus terug te nemen. Dit weigerde hij echter.
- 1545 paus Paulus III was van mening dat er teveel chaos in de christelijke wereld was ontstaan. Om de protestanten tegemoet te komen, introduceerde hij in dit jaar de contrareformatie. Met kleine aanpassingen in het katholieke geloof en het leven van bisschoppen en andere geestelijken, hoopte hij dat de kritiek op de kerk zou verdwijnen. De aanpassingen stelden echter nauwelijks iets voor.

LEVENSLIJN

MAARTEN LUTHER VS. PAUS LEO X

Beantwoord vervolgens onderstaande vragen.

1. Er zijn een aantal momenten geweest waarop zowel Maarten Luther als paus Leo X terugkeken op een positieve gebeurtenis. Noem twee momenten waarover zowel Luther als de paus blij waren.

2. Er zijn echter ook momenten geweest waarop Maarten Luther en paus Leo X lijnrecht tegenover elkaar stonden. Noem twee momenten waarover Luther en de paus van mening verschilden.

3. In 1517 plaatste Luther zijn 95 punten van kritiek op de kerkdeur in Wittenberg. Leg uit:
 - wat een indirecte oorzaak hiervoor was
 - wat de directe oorzaak (aanleiding) hiervoor was.

4. Maarten Luther had met het plaatsen van de 95 stellingen op de kerkdeur in Wittenberg een duidelijk doel. Leg uit wat dit doel was en of hij dat doel uiteindelijk bereikt heeft.

5. Binnen het christendom bestaan verschillende afsplitsingen. Noem de drie vormen van het christendom die in deze opdracht naar voren komen. Koppel aan iedere vorm een gebeurtenis.

6. Bekijk je levenslijn. Veel historici zeggen dat de Reformatie begon met de 95 stellingen van Maarten Luther. Ben je het hiermee eens? Kan je een ander moment aanwijzen waarop de Reformatie kan zijn begonnen?
